

Ανισότητες στην πρόσβαση των νέων σε υπηρεσίες πληροφόρησης και υποστήριξης

Εισαγωγή

Οι νέοι άνδρες και γυναίκες είναι το μέλλον των ευρωπαϊκών κοινωνιών. Ωστόσο, εκφράζονται ανησυχίες σε επίπεδο ΕΕ και σε εθνικό επίπεδο ότι οι πιέσεις που ασκούνται από το σχολείο και από τις προσδοκίες των γονέων σε συνδυασμό με τις πιέσεις από τους συνομηλίκους και την κοινωνία μπορεί να δυσχεράνουν τη μετάβαση στην ενήλικη ζωή και να έχουν μακροχρόνιες επιπτώσεις. Προβληματισμό προκαλούν, επίσης, οι ανισότητες των ευκαιριών και οι ανισότητες στην κατανομή των πόρων, μεταξύ άλλων όσον αφορά την αντιμετώπιση κοινωνικών προβλημάτων ή προβλημάτων υγείας. Για να μειωθούν οι ανισότητες, η διασφάλιση της πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες είναι ζωτικής σημασίας.

Η έκθεση αυτή επιδιώκει να εξετάσει τις ανισότητες που αντιμετωπίζουν οι νέοι κατά την πρόσβασή τους σε υπηρεσίες πληροφόρησης και υποστήριξης και τον τρόπο με τον οποίο οι ανισότητες αυτές μπορούν να εξαλειφθούν. Η έκθεση επικεντρώνεται στην ηλικιακή ομάδα των νέων 12–24 ετών και, όπου είναι δυνατόν, παρέχονται χωριστές πληροφορίες για τις ηλικιακές ομάδες 12 – 17 και 18 – 24 ετών.

Πλαίσιο πολιτικής

Τον Μάιο του 2018, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε ένα νέο πλαίσιο συνεργασίας στον τομέα της νεολαίας για την περίοδο 2019–2027, στο οποίο τονίζεται η σημασία των εταιρικών σχέσεων και των διατομεακών έργων. Η στρατηγική δίνει έμφαση στη συνεργασία μεταξύ σχολείων, εργαζομένων στον τομέα της νεολαίας, επαγγελματιών του τομέα της υγείας και αθλητικών οργανώσεων με σκοπό τη διασφάλιση καλύτερης πρόσβασης σε ευκαιρίες.

Η σημασία των δημόσιων υπηρεσιών επισημαίνεται στον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων. Τονίζεται, μεταξύ άλλων, η χρήση των υπηρεσιών για τη στήριξη της εκπαίδευσης, της κατάρτισης, της διά βίου μάθησης, της ισότητας των ευκαιριών και της ισότητας των φύλων, καθώς και για την ενεργό στήριξη της απασχόλησης.

Βασικά πορίσματα

Τα ζητήματα που σχετίζονται με την πνευματική ευεξία αφορούν πολλούς νέους στην Ευρώπη. Σύμφωνα με τα στοιχεία για το 2016, το 14% των Ευρωπαίων ηλικίας 18–24 ετών αντιμετώπιζε κίνδυνο κατάθλιψης. Οι νέοι στη Σουηδία δέτρεχαν τον μεγαλύτερο κίνδυνο κατάθλιψης, και ακολουθούν οι νέοι από την Εσθονία, τη Μάλτα, τις Κάτω Χώρες και το Ήνωμένο Βασίλειο (HB). Το ποσοστό των νέων που πάσχουν από χρόνια κατάθλιψη είναι χαμηλότερο, αλλά εξακολουθεί να είναι ανησυχητικό. Σύμφωνα με τα στοιχεία για το 2014, το 4% των Ευρωπαίων ηλικίας 15 – 24 ετών πάσχουν από χρόνια κατάθλιψη. Τα υψηλότερα ποσοστά παρατηρούνται στην Ιρλανδία (12%), και ακολουθούν η Φινλανδία (11%), η Σουηδία (10%) και η Γερμανία (9%).

Η κοινωνικοοικονομική κατάσταση επηρεάζει έντονα τον κίνδυνο κατάθλιψης που διατρέχουν οι νέοι. Όσοι ζουν σε νοικοκυριά χαμηλότερου εισοδήματος είναι πιθανότερο να αντιμετωπίσουν κίνδυνο. Επίσης, η διάσταση του φύλου σε θέματα ψυχικής υγείας έχει μεγάλη σημασία, δεδομένου ότι οι νέες γυναίκες (15 – 24 ετών) είναι πιο επιρρεπείς στην κατάθλιψη.

Τα κρούσματα εκφοβισμού, καθώς και κυβερνοεκφοβισμού αυξάνονται σε αρκετές χώρες. Τα περισσότερα κρούσματα καταγράφονται στις Βαλτικές χώρες και στη γαλλόφωνη κοινότητα του Βελγίου.

Δεδομένου ότι τα ζητήματα υγείας και πνευματικής ευεξίας είναι από τα σοβαρότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι νέοι, η πρόσβαση στις σχετικές υπηρεσίες έχει καθοριστική σημασία για την αντιμετώπιση των κινδύνων που συνδέονται με τα προβλήματα αυτά. Ωστόσο, η πρόσβαση στις υπηρεσίες είναι δύσκολη για πολλούς νέους. Όσον αφορά τις υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης, τα πιο σημαντικά προβλήματα πρόσβασης είναι οι καθυστερήσεις στον προγραμματισμό της επίσκεψης και ο μεγάλος χρόνος αναμονής την ημέρα της επίσκεψης.

Υπάρχουν σημαντικές ανισότητες στους νέους στην Ευρώπη όσον αφορά την πρόσβαση σε υπηρεσίες υγειονομικής περίθαλψης. Οι πιο προφανείς διαφορές παρατηρούνται ανά χώρα. Για παράδειγμα, το κόστος αποτελεί πρόβλημα για τα τρία τέταρτα σχεδόν των ατόμων ηλικίας 18–24 ετών στην Κύπρο. Μεταξύ των ετών

2011 και 2016, στην Αυστρία, τη Βουλγαρία, την Κύπρο, τη Λετονία και το Ηνωμένο Βασίλειο παρατηρήθηκε επιδείνωση όσον αφορά τις περισσότερες παραμέτρους της πρόσβασης, παρότι στην Ιταλία και τη Σλοβακία καταγράφηκαν ορισμένες βελτιώσεις. Συνολικά, στην ΕΕ, οι νέοι με αναπτηρίες ή χρόνιες ασθένειες είναι πιθανότερο να αναφέρουν δυσκολίες όσον αφορά την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη, ιδίως από άποψη καθυστερήσεων και χρόνου αναμονής αλλά και διαθέσιμου χρόνου για τη μετάβαση στον γιατρό.

Στους παράγοντες επιτυχίας των προσπαθειών για τη μείωση των ανισοτήτων όσον αφορά την πρόσβαση συγκαταλέγονται οι εξής:

- προσαρμοστικότητα – οι υπηρεσίες και οι επαγγελματίες πρέπει να υιοθετήσουν νέα εργαλεία σύμφωνα με τις τάσεις που παρατηρούνται στους νέους
- καθοδήγηση – ορισμένοι νέοι ενδέχεται να μην είναι σε θέση να γνωρίζουν αμέσως τι είδους υπηρεσία χρειάζονται
- υψηλό επίπεδο γνώσης και εξοικείωσης με τα ζητήματα που απασχολούν τους νέους
- ενσυναίσθηση για τους νέους και κατανόηση των αναγκών τους, το οποίο σημαίνει μεγαλύτερη συμμετοχή των ίδιων των νέων στην παροχή υπηρεσιών μέσω, για παράδειγμα, δράσεων στήριξης από ομοτίμους

Δείκτες πολιτικής

Δείκτες πολιτικής για παρόχους υπηρεσιών

Οι πάροχοι υπηρεσιών πρέπει:

- να σέβονται και να προστατεύουν την ιδιωτική ζωή των νέων που χρειάζονται βοήθεια (καθώς και την ιδιωτική ζωή των γονέων)
- να εξετάζουν τις διαφορές μεταξύ των νέων και να προσαρμόζουν τις υπηρεσίες στην εκάστοτε περίπτωση
- να λαμβάνουν υπόψη τα αναδυόμενα προβλήματα όπως ο κυβερνοεκφοβισμός και η αυξανόμενη έλλειψη στέγης
- να μην περιορίζονται απλώς στο πρόβλημα της «δύσκολης προσέγγισης» των νέων, αλλά να καταβάλλουν προσπάθειες για την κατανόηση των αιτιών των ανισοτήτων όσον αφορά την πρόσβαση σε υπηρεσίες, ούτως ώστε να προτείνουν λύσεις
- να είναι ευέλικτοι και να μην ασκούν περιττή πίεση στους νέους για να χρησιμοποιούν συγκεκριμένες υπηρεσίες για περαιτέρω παραπομπή
- να εξασφαλίζουν τη συμμετοχή των νέων, με σκοπό την προσέγγιση άλλων ομάδων, οι οποίες είναι δυσκολότερο να προσεγγιστούν

Δείκτες πολιτικής για τους φορείς χάραξης πολιτικής

Οι υπεύθυνοι χάραξης πολιτικής πρέπει:

- να διασφαλίζουν τη διαθεσιμότητα ενός δικτύου υπηρεσιών για την κάλυψη των κοινωνικών αναγκών και των αναγκών υγείας των νέων, με τη βοήθεια δημόσιων και μη κυβερνητικών φορέων που διαθέτουν τις ικανότητες και την εμπειρία για την παροχή των υπηρεσιών αυτών
- να εξετάζουν το οικογενειακό και το σχολικό περιβάλλον των νέων, ώστε να εντοπίζονται έγκαιρα νέοι και αναδυόμενοι κίνδυνοι, όπως η αύξηση του κυβερνοεκφοβισμού
- να προωθούν τη στενότερη συνεργασία μεταξύ των παρόχων βασικών υπηρεσιών και των σχολείων με σκοπό να πραγματοποιούνται περισσότερες παρεμβάσεις στα σχολεία, για παράδειγμα σχετικά με θέματα ψυχικής υγείας (κατανόηση των ψυχικών διαταραχών, αύξηση των γνώσεων για την ψυχική υγεία)
- να λαμβάνουν και να στηρίζουν πρωτοβουλίες που βασίζονται σε εθνικά προγράμματα για τη βελτίωση της κάλυψης και της ποιότητας των κοινωνικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών υγείας για τους νέους
- κατά τον καθορισμό των κριτηρίων επιλεξιμότητας για υπηρεσίες και επιδόματα, να εστιάζουν την προσοχή στην ηλικιακή ομάδα 12-17 ετών (που καλύπτεται από τις πολιτικές προστασίας των παιδιών) χωρίς να παραβλέπουν ωστόσο και τα άτομα ηλικίας 18-24 ετών (ή ακόμη και μεγαλύτερης ηλικίας, μέχρι 29 ετών)

Δείκτες πολιτικής για την ΕΕ

Η ΕΕ πρέπει:

- μέσω της στρατηγικής της για τη νεολαία, να συμπεριλάβει ριτά τους νέους στον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και σε συναφείς πρωτοβουλίες, τόσο στους τομείς της απασχόλησης και της εκπαίδευσης, όσο και στους τομείς της κοινωνικής προστασίας και της πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες
- να παρέχει περισσότερα συγκριτικά στοιχεία σχετικά με την πρόσβαση στις κοινωνικές υπηρεσίες και τις υπηρεσίες υγείας των κρατών μελών
- να προωθεί και να υποστηρίζει την έρευνα σχετικά με τα αίτια και τις συνέπειες των ανισοτήτων μεταξύ των νέων με βάση τις εμπειρίες τους όσον αφορά προβλήματα υγείας και κοινωνικά προβλήματα και την πρόσβαση σε υπηρεσίες, καθώς και έρευνες σχετικά με τον αντίκτυπο των διαφόρων πρωτοβουλιών για καλύτερη πρόσβαση
- να χρηματοδοτεί οργανισμούς που διευκολύνουν την πρόσβαση των νέων σε πληροφορίες και υποστήριξη, πέραν των βασικών δομών, ιδίως τις κοινωνικές επιχειρήσεις ή τις μη κυβερνητικές οργανώσεις που δραστηριοποιούνται ή παρέχουν υπηρεσίες σε αυτόν τον τομέα

Περισσότερες πληροφορίες

Η έκθεση με τίτλο Ανισότητες στην πρόσβαση των νέων σε υπηρεσίες πληροφόρησης και υποστήριξης διατίθεται στη διεύθυνση <http://eurofound.link/ef19041>

Υπεύθυνη έρευνας: Anna Ludwinek

information@eurofound.europa.eu